

ข้างของที่สมเด็จพระเจ้าอนังยาเชด พระองค์
น้อยทรงจักให้แจกจ่ายบ้าง ไม่เป็นถาวรถาวร
กว่าคำเด่าลือแต่ก่อนนักเลย ซึ่งพระ
มาด้วยระยะทางมากกว่าเหตุในราชการนั้น
ก็ด้วยว่าราชการไม่ใคร่มีอันใด เป็นแต่
เสด็จประพาศเท่านั้น แลเป็นที่เสียใจของ
ผู้แต่ที่ มีความซัดซังลำบาก ที่ระกล่าว
ตะเขี่ยไม้ไ้กลอก เมื่อผู้ใดไม่เห็นฤาไม่
ไ้พิจารณา ก็จะไม่มีความกรุณา เห็นความ
ยากของผู้ที่ซัดซังความซัดซัง ก็ระเข้าใจ
ว่าผู้แต่ไม่เอาพระเพือกพลินไปใ้เขาอื่น
เสีย ผู้แต่หนึ่ง สักก็อยากใ้หนึ่งสัก
เป็นประโยชน์แก่คนอื่นเป็นนิจ

กำหนดวัน

ตามระยะทางเสด็จกลับไพรโยค

วันที่ ๒๖ ฅวัน ๕ เกือน ๒ แรม ๑๕ คำ
เวลาเช้า ๑ โมง ออกเรือพระที่นั่ง
แต่พลับพลา แรมบ้านถ้ำ ล่องลงไป
ประทัยร้อน พลับพลาปรา ที่บ้านกระทุ่มใหญ่
ระยะทาง ๕๐๐ เส้น แล้ออกจากพลับพลา
าพระทุ่มใหญ่ไปประทัยแรม พลับพลาแรมที่บางพิง
ระยะทาง ๖๐๐ เส้น รวมเป็นทางชลมารค
เสด็จพระราชดำเนิน ล่องจากพลับพลาแรมบ้านถ้ำ
ลงพลับพลาแรมบางพิง ๑๑๐๐ เส้น ประมาณ
กระบวน หลวงเกิน ๕ ชั่วโมง
วันที่ ๒๗ ฅวัน ๖ เกือน ๓ ขึ้น ๑ คำ
เวลาเช้า ๑ โมง เสด็จพระราชดำเนิน
โดยเรือพระที่นั่งเล็ก ประทัยท่าฉนวน ขึ้น
ประพาศไว้ถ้วใช้ทาง ๆ (แล้วเสด็จไป

ประทัย ทอดพระเนตร แลพระราชทาน
เครื่องสการที่ศาลเจ้าเบิกไพร) ส่วนเรือ
พระที่นั่งใหญ่ แลเรือกระบวน ล่องตาม
ลงมา แล้เสด็จขึ้นเรือใหญ่ล่องไปประทัย
ร้อน พลับพลาปราบ้านโพธารามระยะทาง ๕๐๐
เส้น (แล้วเสด็จพระราชดำเนินโดยเรือ
พระที่นั่งเล็ก ขึ้นประพาศบ้านโพธาราม ถ้าไม่
ประพาศก็ประทัยพักที่พลับพลา) แล้
ออกจากพลับพลาบ้านโพธารามไปประทัยแรม
พลับพลาในค่ายหลวง ที่ตำบลหลุมกิน
เมืองราชบุรี ระยะทาง ๓๐๐ เส้น รวมเป็น
ทางชลมารค เสด็จพระราชดำเนิน ล่องจาก
พลับพลาแรมบางพิง ถึงพลับพลา แรมค่าย
หลวงตำบลหลุมกิน ๘๐๐ เส้น ประมาณ
กระบวน หลวงเกิน ๗ ชั่วโมง
วันที่ ๒๘ ฅวัน ๗ เกือน ๓ ขึ้น ๒ คำ ๕๐
เวลาเช้า ๑ โมง เสด็จพระราชดำเนิน
ทางชลมารคโดยเรือพระที่นั่งเล็ก แต่ค่ายหลวง
ตำบลหลุมกิน ไปประทัยท่าฉนวนทางท่าฉนวน
ราชบุรี ระยะทาง ๖๐ เส้น แล้เสด็จพระราช
ดำเนิน ทางชลมารค ขึ้นไปทอดพระเนตร
ข้ามกำแพงเมือง แล้หมุ่บ้านเมืองราชบุรี
แล้เสด็จ ถลับค่ายหลวง เวลาบ่าย ๔ โมง เสด็จ
พระราชดำเนิน ทางชลมารคโดยกระบวนม้า แล้
รถไปประพาศตลาดเมืองราชบุรี แล้เสด็จไปทอด
พระเนตรพระราชวังบนเขาสดันารด ระยะทาง
๑๕๐ เส้น แล้เสด็จพระราชดำเนินกลับประทัย
แรมพลับพลาในค่ายหลวงตำบลหลุมกินอีกคืน ๑
วันที่ ๒๙ ฅวัน ๑ เกือน ๓ ขึ้น ๓

คำ ๕. เวลาเข้าขำรุ่ง ๕ นาที เสด็จพระ
 ราชดำเนินทาง สกลมารค โดยกระบวนม้า
 แลรถแต่ค่ายหลวงหลุมกิน ไปประทับร้อน
 พลับพลาปราสาทชัยข้าง ระยะทาง ๕๐๐ เส้น
 แล้วเสด็จพระ ราชดำเนิน ออกจากพลับพลา
 ประทับร้อนเขาศัยข้างไป ประทับแรม
 พลับพลาเห็นที่จอมขี้ ระยะทาง ๕๐๐ เส้น
 รวมทางเสด็จพระ ราชดำเนิน สกลมารค แต่
 ค่ายหลวงตำบลหลุมกิน ถึงพลับพลา
 จอมขี้ ๕๐๐ เส้น ประมาณกระบวนหลวง
 กิน ๕ ชั่วโมง

วันที่ ๓๐ เดือน ๒ เดือน ๓ ขึ้น ๕ คำ ๕.
 เวลาเข้า ๑ โมง เสด็จพระ ราชดำเนินทาง
 สกลมารคโดยกระบวนม้า แลรถไปประทับ
 พลับพลาประทับร้อนเขากลามเมืองทาง ๖๕ เส้น
 แล้วเสด็จพระ ราชดำเนิน ไปประพาศถ้าเขา
 สกลเมืองเสรีแล้ว เสด็จกลับโดยทางเดิม
 ประทับพลับพลาแรมที่จอมขี้ เวลาขำ
 เสด็จพระ ราชดำเนิน ทาง สกลมารค โดยกระ
 บวนม้าแลรถ ไปประพาศหนองจอมขี้
 พอสมควรแล้วเสด็จกลับมาประทับแรมพลับพลา
 จอมขี้ อีกคืน

วันที่ ๓๑ เดือน ๓ เดือน ๓ ขึ้น ๕ คำ ๕.
 เวลาเข้ารุ่ง ๕ นาที เสด็จพระ ราชดำเนิน
 ทาง สกลมารคโดยกระบวนม้าแลรถ แต่
 พลับพลาจอมขี้กลับโดยทางเดิม ไปประทับ
 ร้อนพลับพลาปราสาทชัยข้าง แล้วเสด็จ
 พระ ราชดำเนิน กลับไปประทับ แรม พลับ พลา
 ค่ายหลวงตำบลหลุมกิน อีกคืน

วันที่ ๓๒ เดือน ๔ เดือน ๓ ขึ้น ๖ คำ

๕. เวลารุ่งสว่างก่อนขำรุ่ง เสด็จพระ ราช
 ดำเนินทาง สกลมารค โดยเรือพระที่พระที่นั่ง
 คอนโกลา ๑๒ แจว พร้อมด้วยกระบวนแห่
 นำตามเสด็จลงกลับแต่เมืองราชบุรี เข้า
 คลองดำเนิน สกลประทับร้อน พลับพลาพลอย
 ที่ข่างข่าง ระยะทาง ๑๑๐๐ เส้น แล้วเสด็จ
 พระ ราชดำเนิน ออกจากพลับพลาประทับร้อน
 ข่างข่างไป ออกคลองดำเนิน สกล เข้าคลอง
 ภาษีเจริญ แลคลองข่างหลวง ออกแม่น้ำ
 เจ้าพระยา ถึงกรุงเทพฯ ประทับท่าราชวรดิฐ
 ระยะทาง ๗๕๘ รวมเส้นทาง สกลมารค เสด็จ
 พระ ราชดำเนินแต่เมืองราชบุรี ถึงราชวรดิฐ
 ๑๕๕๘ เส้น ประมาณกระบวนหลวงเดิน
 ๑๕ ชั่วโมง แล้วเสด็จพระ ราชดำเนิน
 ขึ้นพระที่นั่งราชภิษาคารวินิจฉัย กลับเข้าสู่
 พระบรมมหาราชวัง เสด็จขึ้นกำหนดการเสด็จ
 พระ ราชดำเนิน เสด็จมายังใต้ถุนหนึ่ง
 แต่เท่านี้

เสด็จพระ ตรีศุภิน

การพระ ราชกุศลเสด็จพระ ตรีศุภิน
 เจ้าพนักงานได้จัดการตามธรรมเนียม
 ตั้งแต่เดือน ๔ เดือน ๒ แรม ๑๕ ค่ำ
 วัน ๖ เดือน ๓ ขึ้น คำ ๑ พระสงฆ์
 ๒๐ รูป สมเด็จพระ เจ้าลูกเธอ
 เสด็จออกทรง ประ เคน
 อาหารมีฉาบยาตร แลปล่อยปลา อาถรรพ
 อ่าณ ประ ภาค ขวง สรวง เทพย คา ทวี